

Nämndernas åtgärder med anledning av ekonomiska underskott

Lindesbergs kommun

Mars 2025

Marie Lindblad, projektledare

Erika Brolin, projektmedarbetare

Petra Ribba, kvalitetssäkrare

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Lindesbergs kommun genomfört en granskning. Granskningen syftar till att bedöma om kommunstyrelsen och nämnderna säkerställer att ändamålsenliga åtgärder vidtas för att nå en ekonomi i balans.

De båda nämnderna har under året vidtagit en del, men långt ifrån tillräckliga, åtgärder för att nå en ekonomi i balans. Kommunstyrelsen har följt arbetet löpande under året och vid upprepade tillfällen uppmanat nämnderna att vidta åtgärder för en ekonomi i balans och att återrapportera åtgärder till kommunstyrelsen. För barn- och utbildningsnämnden förbättras prognosen och även det faktiska utfallet något under året. Utfallet blev drygt 3 mnkr bättre än årets första prognos. För socialnämnden sker en avsevärd försämring av prognosen sommaren 2024 och utfallet blir knappt 14 mnkr sämre än årets första prognos.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att

- barn- och utbildningsnämnden **inte helt** säkerställt att ändamålsenliga åtgärder vidtas för att nå en ekonomi i balans
- socialnämnden **ej** säkerställt att ändamålsenliga åtgärder vidtas för att nå en ekonomi i balans
- kommunstyrelsen **inte helt** säkerställt att ändamålsenliga åtgärder vidtas för att nå en ekonomi i balans

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

 = Ja, uppfyllt

 = Delvis uppfyllt

 = Nej, ej uppfyllt

Revisionsfrågor	Bedömning barn- och utbildningsnämnden	Bedömning socialnämnden	Bedömning kommunstyrelsen
Har nämnden fastställt handlingsplan enligt kommunstyrelsens uppdrag?			Ej aktuellt
Sker uppföljning och dokumentation inom ramen för den ordinarie uppföljningsprocessen?			
Följs effekter upp månatligen?			
Justeras handlingsplanerna om de inte når de önskade effekterna?			Ej aktuellt
Följer kommunstyrelsen arbetet med handlingsplaner och vidtas åtgärder om de önskade effekterna inte uppnås?	Ej aktuellt	Ej aktuellt	

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning vill vi lämna följande rekommendationer:

- Mot bakgrund av barn- och utbildningsnämndens ekonomiska situation behöver nämnden säkerställa att det sker en månatlig uppföljning av ekonomin som presenteras för nämnden.
- Barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden behöver säkerställa att tillräckliga åtgärder för en ekonomi i balans beslutas och verkställs. I nuläget är det alltför få åtgärder beslutade och genomförda för att en ekonomi i balans ska kunna uppnås. Nämnderna behöver stärka sitt politiska ansvarstagande och fatta tydliga beslut om åtgärder istället för att som socialnämnden löpande uppmana förvaltningen att vidta åtgärder.
- I de fall barn- och utbildningsnämnden eller socialnämnden bedömer att det inte är möjligt att vidta de åtgärder som behövs för att nå en ekonomi i balans behöver nämnden på ett tydligt sätt lyfta denna fråga till kommunfullmäktige.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	4
Avgränsning	5
Metod	5
Granskningsresultat	6
Barn- och utbildningsnämnden	6
Socialnämnden	9
Kommunstyrelsen	13
Samlad bedömning	18
Rekommendationer	18
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	19

Inledning

Bakgrund

I delårsrapporten per 2024-08-31 prognostiseras kommunen totalt att gå med ett underskott om -95,6 mnkr. De största underskotten återfinns inom socialnämnden (-77,2 mnkr) samt barn- och utbildningsnämnden (27,0 mnkr). Övriga nämnders underskott är: tekniska nämnden (-7,3 mnkr), tillväxtnämnden (-3,7 mnkr) samt bygg- och miljönämnden (-0,4 mnkr).

I november 2023 gav kommunstyrelsen kommundirektören i uppdrag att tillsammans med förvaltningar och nämnder skyndsamt ta fram en handlingsplan med konsekvensbeskrivning för att få en kommunbudget i balans. Kommundirektören fick i uppdrag att tillsammans med förvaltningscheferna se över möjliga strukturförändringar för att på lång sikt (3-5 år) bättre anpassa kommunens uppdrag. Kommundirektör/förvaltningschef fick i uppdrag att ge en lägesrapport vid varje kommunstyrelse/nämnd. Handlingsplanen ska enligt beslutet vara genomgången och implementerad av nämnder för redovisning till kommunstyrelsen i mars 2024.

Revisorerna har med anledning av nämndernas ekonomiska prognoser beslutat att löpande följa berörda nämnders arbete med handlingsplaner och dess effekter.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om kommunstyrelsen och nämnderna säkerställer att ändamålsenliga åtgärder vidtas för att nå en ekonomi i balans.

Revisionsfrågor:

1. Har nämnden fastställt handlingsplan enligt kommunstyrelsens uppdrag?
2. Sker uppföljning och dokumentation inom ramen för den ordinarie uppföljningsprocessen?
3. Följs effekter upp månatligen?
4. Justeras handlingsplanerna om de inte når de önskade effekterna?
5. Följer kommunstyrelsen arbetet med handlingsplaner och vidtas åtgärder om de önskade effekterna inte uppnås?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

- Kommunallag Kap 6, § 6 (nämnds ansvar för ändamålsenlighet och intern kontroll)
- Kommunallag Kap 6, § 1 (styrelsens uppsikt)
- Reglementen för styrelse och berörda nämnder
- Verksamhetsplan 2024-2026

Avgränsning

Granskningen omfattar revisionsobjekten kommunstyrelsen och nämnderna: socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

Granskningen avgränsas till revisionsåret 2024.

Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentgranskning av handlingsplaner samt dokumenterade uppföljningar och tillhörande protokoll avseende år 2024.

Underlag i granskningen har presenterats löpande på revisorernas sammanträden med start i december månad 2024.

Kvalitetssäkring har skett av Petra Ribba (certifierad kommunal revisor) enligt PwCs rutiner och checklistor för kvalitetssäkring.

Kommundirektör samt förvaltningschef för respektive förvaltning har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Granskningsresultat

Som bilaga till denna rapport finns en loggbok över ärenden rörande kommunstyrelsen och de berörda nämndernas uppföljning av, och åtgärder avseende, den ekonomiska utvecklingen under året. Loggboken består av sammanfattningar av information hämtad ur protokoll från styrelsens och nämndernas sammanträden under år 2024.

Barn- och utbildningsnämnden

Revisionsfrågor:

- 1. Har nämnden fastställt handlingsplan enligt kommunstyrelsens uppdrag?*
- 2. Sker uppföljning och dokumentation inom ramen för den ordinarie uppföljningsprocessen?*
- 3. Följs effekter upp månatligen?*
- 4. Justeras handlingsplanerna om de inte når de önskade effekterna?*

lakttagelser

Nämnden prognostiserar under året en negativ budgetavvikelse för helåret. Utvecklingen av helårsprognosen har varit enligt följande per respektive månad:

Januari: Spårbarhet till prognos saknas

Februari: Spårbarhet till prognos saknas

Mars: -31,0 mnkr

April: -31,0 mnkr

Maj: Spårbarhet till prognos saknas

Juni: Spårbarhet till prognos saknas

Juli: Spårbarhet till prognos saknas

Augusti: -28 mnkr

September: -30 mnkr

Oktober: -29 mnkr

November: Spårbarhet till prognos saknas

Nämnden redovisar för helåret en negativ budgetavvikelse om -27,3 mnkr.

Utifrån genomförd protokollsgenomgång konstateras att nämnden vid sammanträdena i april och december godkänt månadsuppföljning av ekonomin per mars respektive oktober och november. Därutöver har nämnden godkänt tertialrapport per april samt delårsrapport per augusti. De två senare innehåller, förutom uppföljning av ekonomi, även uppföljning av mål. Rapporterna omfattar bland annat redogörelse för den ekonomiska utvecklingen (avvikelse för perioden respektive prognos för helåret) inom respektive verksamhetsområde.

Utöver de rapporter som beskrivs ovan noteras att nämnden löpande under året hanterat frågan om budget i balans i ett separat ärende. Detta har skett vid sammanträdena i mars, april, september, oktober, november och december. Nedan

redovisas en sammanfattning av de åtgärder som nämnden beslutat om under året, inom ramen för uppföljning av månadsrapporter, tertial-/delårsrapport samt ärendet rörande budget i balans.

Nämnden godkände **2024-05-13 § 52 Plan för budget i balans Barn- och utbildningsnämnden**. Av planen framgår besparingar i tre olika nivåer. Flera av besparingarna är konkretiserade med belopp men inte alla. Planen ska vara rörlig och uppdateras löpande under året. Av planen framgår att planen inte kommer att möjliggöra en ekonomi i balans 2024 eller 2025, utan att den är långsiktig.

I samband med att nämnden följt upp sin ekonomiska situation genom månads-/tertiar-/delårsrapport eller inom ramen för det återkommande ärendet rörande budget i balans har beslutet huvudsakligen varit att godkänna uppföljningen eller tacka för informationen. I ärendebeskrivningen till **2024-09-16 § 77** framgår beräknad besparing utifrån flera vidtagna åtgärder, däribland beslut om avsteg från avtalet med busskort för gymnasieungdomar samt uppsägning av kontrakt för två förskoleavdelningar. I samband med informationen om budget i balans per september (**2024-10-14 § 96**) gav nämnden förvaltningschefen tre uppdrag;

- Att utreda risker och konsekvenser av en eventuell omstrukturering av grundskolorna i Lindesbergs kommun enligt följande:
 - Vedevägs skola ändras till att bli en F-3-skola.
 - Åk 7–9 på Storåskolan flyttas till Lindbackaskolan.
- Anpassa tidigare beslutade utredningsuppdrag (BUN §42/24) avseende punkterna
 - Att flytta in förskolan Bergknallen i Vedevägs skola (BUN 2024/50), samt
 - Att flytta Hagabackens skola till Storåskolan, gå ur förskolan Lysmasken och Hagabackens förskola och förlägga dessa på Hagabackens skola.
- Avveckla verksamheterna Kungsfågeln och Kristallens förskolor.

I ärendebeskrivningen av information om budget i balans per oktober (**2024-11-04 § 101**) framgår att *“För att få en budget i balans bedömer förvaltningen att utöver de beslut som redan fattats är det av vikt att se över enhetsstrukturen för barn- och utbildningsnämnden.”* Det handlar framförallt om minskade barnkullar. *“Utifrån den ekonomiska situationen och det demografiska läget bedömer förvaltningen att strukturen för både förskolor och skolor omgående behöver ses över.”*

Nämnden följde **2024-12-16 § 107** och **§ 108** upp arbetet med budget i balans per november. I ärendebeskrivningen hänvisas bland annat till att utredningen om skolstrukturen (§ 96 ovan) vid tillfället är det uppdrag som tar stor kraft från förvaltningen. Nämnden avtog vid samma sammanträde (§ 109) ett medborgarförslag om frukost till elever på Lindbackaskolan åk 7-9, med motiveringen att det ekonomiska läget inte medger den möjligheten. Nämnden gav samtidigt förvaltningschefen i uppdrag att utreda vilka förutsättningar det finns att från läsåret 2025/2026 servera frukost på grundskolorna i kommunen. Vid sammanträdet godkändes även månadsuppföljningen

per oktober (§ 111) och nämnden beslutade att genomföra planerade åtgärder för budget i balans.

Vilka effekter respektive åtgärd beräknas få under år 2024 respektive 2025 framgår till viss del i ett underlag avseende slutrapportering av uppdrag budget i balans som vi inom ramen för granskningen tagit del av (daterat 2024-10-10). Underlaget omfattar samtliga nämnder och är alltså inte begränsat till barn- och utbildningsnämnden. En viss uppföljning av effekter av kostnadsstoppet framgår också i ärendebeskrivningen tillhörande nämndens uppföljning av arbetet med budget i balans 2024-12-16 § 108, där jämförelse görs med föregående år.

Nämndens budgetavvikelse för helåret uppgår till -27,3 mnr (3,9 %), vilket innebär en förbättring jämfört med lämnade prognoser. I nämndens verksamhetsberättelse framgår att fyra av förvaltningens tio verksamheter har en budget i balans, men bortsett från förskolan är det verksamheter med mindre budgetar som klarat av att hålla sig inom ramarna. De största avvikelserna (-16,7 mnr) finns inom gymnasieskolan och grundskolan (-7,9 mnr). Totalt ca -20,2 mnr av avvikelsen kan härledas till personalkostnader och -5,9 mnr till måltider. Det kostnadsstopp som infördes 2024-09-30 medförde att kostnaderna för exempelvis vikarier, föreläsare, konsulter och inköp av diverse material var ca 3,1 mnr lägre under perioden oktober-november 2024 jämfört med motsvarande period föregående år.

Gällande intäkter framgår i verksamhetsberättelsen att avvikelsen främst finns inom posten *övriga intäkter*. Avvikelsen framhålls till stor del bero på att minskningen av budgetramen med 10 mnr för gymnasieverksamheten ligger budgeterad där, medan effekter från vidtagna åtgärder återfinns bland andra typer av kostnader.

Bedömning

Har nämnden fastställt handlingsplan enligt kommunstyrelsens uppdrag?

Ja.

Nämnden godkände i maj 2024 en plan för budget i balans.

Sker uppföljning och dokumentation inom ramen för den ordinarie uppföljningsprocessen?

Delvis.

Uppföljning har skett i såväl ordinarie uppföljningsprocess samt som ett eget ärende kring handlingsplanen. Vi noterar dock att uppföljning för flera månader inte presenterats för nämnden. Detta är en brist.

Följs effekter upp månatligen?

Nej.

I protokoll/månadsrapporter framgår vilka åtgärder som vidtagits, men inte helt tydligt vilka effekter de fått. Vid flera tillfällen konstateras att åtgärderna inte kommer att räcka för att nå en budget i balans. Förväntade effekter framgår till viss del i ett underlag som vi tagit del av, men inte de verkställda effekterna.

Justeras handlingsplanerna om de inte når de önskade effekterna?

Delvis.

Det framgår inte av de dokument vi granskat att handlingsplanen justeras om önskade effekter inte nås. Under året har nämnden dock gett kompletterande uppdrag, exempelvis rörande utredning av förskole- och skolstruktur. Det har dock inte getts uppdrag eller fattats beslut som gett någon större effekt på kostnaderna för 2024. Det finns fortfarande inte konkretiserade åtgärder som kan ge en ekonomi i balans, även om olika åtgärder är under utredning.

Socialnämnden

Revisionsfrågor:

- 1. Har nämnden fastställt handlingsplan enligt kommunstyrelsens uppdrag?*
- 2. Sker uppföljning och dokumentation inom ramen för den ordinarie uppföljningsprocessen?*
- 3. Följs effekter upp månatligen?*
- 4. Justeras handlingsplanerna om de inte når de önskade effekterna?*

lakttagelser

Nämnden prognostiserar under året en negativ budgetavvikelse för helåret. Utvecklingen av helårsprognosen har varit enligt följande per respektive månad:

Januari: Spårbarhet till prognos saknas

Februari: Spårbarhet till prognos saknas

Mars: -59,1 mnkr

April: -59,1 mnkr

Maj: -59,1 mnkr

Juni: Spårbarhet till prognos saknas

Juli: -85,0 mnkr

Augusti: -77,2 mnkr

September: Spårbarhet till prognos saknas

Oktober: -76,5 mnkr

November: -76,5 mnkr

Nämnden redovisar för helåret en negativ budgetavvikelse om -73,3 mnkr.

Utifrån genomförd protokollsgenombgång konstateras att nämnden vid sammanträdena i april, maj, juni, oktober, november och december godkänt månadsuppföljning av ekonomin. Därutöver har nämnden godkänt tertialrapport per april samt delårsrapport per augusti. De två senare innehåller, förutom uppföljning av ekonomi, även uppföljning av mål. Rapporterna omfattar bland annat redogörelse för den ekonomiska utvecklingen

(avvikelse för perioden respektive prognos för helåret) inom respektive verksamhetsområde.

Utöver de lägesrapporter som beskrivs ovan noteras att nämnden löpande under året hanterar frågan om budget i balans i ett separat ärende. Detta har skett vid sammanträdena i mars, april, maj, juni, september, oktober, november samt december.

Nedan redovisas en sammanfattning av de åtgärder som nämnden beslutat om under året, inom ramen för uppföljning av månadsrapporter, tertial-/delårsrapport samt ärendet rörande budget i balans. Bland annat noteras att nämnden vid merparten av sammanträdena uppmanat förvaltningen att arbeta vidare med redovisad handlingsplan och att arbeta med nya föreslagna åtgärder både på lång och kort sikt, samt att rapportering ska ske månadsvis till nämnden. Nämnden har även gett vissa konkreta uppdrag till förvaltningen, rörande exempelvis att utreda sjukskrivningarna inom verksamheterna samt att utreda hyressättningen på särskilda boenden.

Nämnden beslutade **2024-02-15** § 22 om återremiss för ytterligare förslag på åtgärder för en budget i balans. Vid nästkommande sammanträde, 2024-03-07 § 34, informerades nämnden om förslag på budgetåtgärder där förvaltningschef tillsammans med organisationen har delegation på genomförande. Nämnden beslutade samtidigt att ge förvaltningen två utredningsuppdrag; ett rörande förslag på nytt stödboende för personer med missbruksproblematik och ett annat rörande utökning av mobila trygghetslarm med ekonomiska beräkningar. I ärendebeskrivningen framgår förslag på åtgärder för en budget i balans. Det handlar bland annat om översyn av lokaler samt vakansprövning av tjänster. Det framgår även vilka uppdrag som redan beslutats och är genomförda eller pågående.

Vi noterar i uppföljningen per mars (**2024-04-18** § 43) att nämnden beslutar att överlämna uppföljningen till kommunstyrelsen samt att genomföra åtgärder för budget i balans. Samtidigt beslutas att sända en budgetvarning till styrelsen. Vid sammanträdet gav nämnden även förvaltningschefen i uppdrag att fortsätta arbetet utifrån förvaltningens handlingsplan för budget i balans i ett långsiktigt och kortsiktigt perspektiv, med månatlig uppföljning till nämnden (§ 47). Ärendebeskrivningen innehåller uppgifter om föreslagna åtgärder, som bland annat inkluderar vakansprövning av tjänster samt översyn av lokaler.

2024-05-16 § 58 beslutade nämnden att överlämna lägesrapporten per april (tertiarapport 1) till kommunstyrelsen samt ge förvaltningen i uppdrag att återkomma till nämnden med månadsvis ekonomisk redovisning med anledning av det negativa resultatet. Nämnden gav samtidigt förvaltningen i uppdrag att göra en analys över varför sjukskrivningarna fortsätter att öka och varför det skiljer sig så mycket åt mellan olika enheter. I § 59 beslutade nämnden att arbeta vidare med antagen handlingsplan. I ärendebeskrivningen hänvisas till tertialrapport 1, som innehåller en redovisning av antagna åtgärder samt hur långt arbetet fortskridit till och med april månad.

I uppföljningen per maj (**2024-06-13 § 74**) uppmanade nämnden samtliga verksamheter att fortsätta jobba för en budget i balans. I likhet med junisammanträdet beslutade nämnden även **2024-08-22 § 89** att arbeta vidare med redovisad handlingsplan med nya föreslagna åtgärder både på lång och kort sikt samt att månatlig redovisning till nämnden ska fortsätta. I ärendebeskrivningen framgår vilka åtgärder som planeras och genomförts, samt hur stor besparing vissa av åtgärderna beräknas få under 2024 respektive 2025.

Även i samband med uppföljningen per augusti (**2024-09-12 § 99**) uppmanade nämnden samtliga verksamheter att fortsätta jobba för en budget i balans. Helårsprognosen uppgick per augusti till -77,2 mnkr, vilket motsvarar 12,1 % av nämndens totala budget. Detta är en försämring jämfört med den prognos som lämnades per april, som uppgick till -59,1 mnkr. De negativa avvikelserna kan främst härledas till personalkostnader samt placeringar av både vuxna och barn. Nämnden erhöll vid samma sammanträde (§ 75) information om att förvaltningen inte ser att föreslagna åtgärder kommer att räcka för att få en budget i balans, utan ytterligare åtgärder krävs. Nämnden beslutade i samband med detta att ge förvaltningschefen i uppdrag att arbeta vidare med redovisad handlingsplan samt nya föreslagna åtgärder både på kort och lång sikt samt att fortsätta att redovisa till nämnden på månatlig basis. Vidare beslutade nämnden att hyressättningen på särskilda boenden ska utredas och att en redovisning av detta ska ske i oktober 2024. Vi noterar i protokoll att ingen sådan redovisning skedde vid nämndens sammanträde i oktober, men att det i ärendebeskrivningen till ärendet rörande budget i balans (**2024-10-10 § 111**) bland annat framgår att förvaltningen har ett uppdrag gällande hyressättningen på samtliga vård- och omsorgsboenden. Nämnden beslutade då även att arbete utifrån redovisad handlingsplan ska fortgå och redovisas till nämnden månadsvis. I ärendebeskrivningen från oktobersammanträdet framgår att föreslagna åtgärder inte kommer att räcka för en budget i balans. En lista över åtgärder framgår, liksom vilka uppdrag som nämnden arbetar med.

Nämnden godkände **2024-10-10 § 109** delårsrapporten per augusti. I samband med detta beslutade nämnden att följa handlingsplanen för budget i balans, att anta åtgärder för att säkerställa grunduppdragets kvalitet samt att ge förvaltningschefen i uppdrag att utreda sjukskrivningarna på enhetsnivå både kopplat till arbetsmiljö och ekonomi samt återkomma till beredande socialnämnd i februari 2025. I ärendebeskrivningen framgår bland annat att prioriteringar krävs för att säkerställa grunduppdragen och kvaliteten på sikt. Utifrån att de ekonomiska förutsättningarna kräver anpassningar av verksamheten behöver detta ske med grunduppdraget i åtanke. I ärendebeskrivningen till § 111 framgår att förvaltningen, tillsammans med övriga förvaltningar i kommunen, 2024-09-30 införde ett kostnadsstopp som gäller året ut.

2024-11-14 § 123 beslutade nämnden att godkänna månadsuppföljningen per oktober och uppmanade samtliga verksamheter att fortsätta jobba för en budget i balans. Även vid detta sammanträde beslutade nämnden att arbeta vidare med redovisad handlingsplan och att arbeta med nya föreslagna åtgärder både på lång och kort sikt (§

124). Motsvarande beslut fattades även vid sammanträdet **2024-12-12** § 135 och § 136).

I 2024-12-12 § 137 framgår att en extern part genomfört en genomlysning av nämndens ekonomi¹ och identifierat ett antal utvecklingsområden. Nämnden gav förvaltningen i uppdrag att arbeta vidare med föreslagna rekommendationer med återrapport kvartalsvis.

Även om åtgärder vidtas under året, framgår i flera protokoll att förvaltningen inte bedömer att åtgärderna kommer leda till en budget i balans år 2024.

Nämndens budgetavvikelse för helåret uppgår till -73,3 mnkr (11,5 %), vilket innebär en försämring jämfört med de inledande prognoserna, men en förbättring jämfört med de prognoser som lämnades under andra halvan av året.

I nämndens verksamhetsberättelse framgår att förbättringen till viss del beror på semesterlöneskulden som minskat, samt till viss del på måltidskostnaderna som även de minskat. Funktionsstöd gick bättre än prognostiserat, vilket framförallt beror på lägre personalkostnader än väntat. De största avvikelserna finns inom vård och omsorg (-48,2 mnkr), följt av funktionsstöd (-22,1 mnkr) och individ och familj (-10,1 mnkr).

Förvaltningsledning och administration redovisar en avvikelse om -4,8 mnkr. I verksamhetsberättelsen framgår att den utökade budgetramen som nämnden erhöll inför år 2024, motsvarande 11,9 mnkr, inte fördelats till verksamheterna utan gett en minskad negativ avvikelse på resultatet. Inför år 2025 har budgetramen förstärkts med ytterligare 5 mnkr. Av dessa totalt 16,9 mnkr har 6,8 mnkr fördelats till verksamheterna för år 2025.

Bedömning

Har nämnden fastställt handlingsplan enligt kommunstyrelsens uppdrag?

Nej.

Vi har inte kunnat identifiera att socialnämnden har *fastställt* en handlingsplan. Det redovisas dock löpande utifrån handlingsplan under året. Av tertiärrapport 1 framgår att förvaltningen har arbetat fram en handlingsplan för att på lång sikt arbeta fram en budget i balans. Förvaltningen ser inte att denna handlingsplan är tillräcklig för att få en budget i balans innevarande år.

Sker uppföljning och dokumentation inom ramen för den ordinarie uppföljningsprocessen?

Ja.

Nämnden godkänner löpande under året månadsuppföljningar/ekonomiska lägesrapporter. Därutöver sker löpande uppföljning inom ramen för särskilt ärende

¹ Kommunstyrelsen beslutade 2024-06-18 § 126 att kostnaden om 185 000 kr för genomlysning av socialnämndens ekonomi hanteras av kommunstyrelsens planeringsreserv.

avseende budget i balans. Av handlingarna framgår att nämnden återkommande uppmanar samtliga verksamheter att fortsätta jobba för en budget i balans.

Följs effekter upp månatligen?

Nej.

I protokoll/månadsrapporter framgår vilka åtgärder som vidtagits, men inte helt tydligt vilka effekter de fått. Vid flera tillfällen konstateras att åtgärderna inte kommer att räcka för att nå en budget i balans. Förväntade effekter framgår till viss del i ett underlag som vi tagit del av, men inte de verkställda effekterna.

Justeras handlingsplanerna om de inte når de önskade effekterna?

Delvis.

Det framgår inte av de dokument vi granskat att handlingsplanen justeras om önskade effekter inte nås. Av handlingarna framgår dock att åtgärder föreslagits och att nämnden gett i uppdrag att genomföra åtgärder. Handlingsplanen inkluderar åtgärder som exempelvis vakansprövning av tjänster, kostnadsstopp och översyn av lokaler. Detta ger dock inte på långa vägar de effekter som behövs för att nå en ekonomi i balans. Även i ärendebeskrivningar framgår att förvaltningen bedömer att de åtgärder som föreslås i handlingsplanen inte är tillräckliga för att nå en budget i balans för år 2024.

En genomlysning av nämndens ekonomi har genomförts och landat i ett antal rekommendationer som nämnden beslutat att förvaltningen ska arbeta utifrån.

Kommunstyrelsen

Revisionsfrågor:

- *Sker uppföljning och dokumentation inom ramen för den ordinarie uppföljningsprocessen?*
- *Följs effekter upp månatligen?*
- *Följer kommunstyrelsen arbetet med handlingsplaner och vidtas åtgärder om de önskade effekterna inte uppnås?*

lakttagelser

Nedan redovisas en sammanfattning av kommunstyrelsens uppföljning och beslut under året, med huvudsaklig utgångspunkt i styrelsens samordningsansvar och uppsiktsplikt över övriga nämnder.

Vi noterar i protokoll från styrelsens sammanträden att det sker en löpande redovisning avseende samordningsuppdraget för en budget i balans. Helårsprognos lämnas per april, augusti och oktober för kommunen som helhet;

April: -84,2 mnkr

Augusti: -95,6 mnkr

Oktober: -95,4 mnkr

De största underskotten återfinns inom socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

I protokoll framgår att styrelsen vid merparten av sammanträdena behandlat fler än ett ärenden rörande ekonomi. Styrelsen har dels följt upp kommunstyrelseförvaltningens ekonomiska utveckling och arbete för en budget i balans, dels nämndernas arbete på området. Därutöver har kommundirektören löpande även redovisat åtgärder för budget i balans i ett separat ärende. Totalt sett innebär det att ett kommunstyrelsesammanträde under år 2024 har innehållit upp till fem separata ärenden rörande den ekonomiska utvecklingen och åtgärder som vidtas på området.

Kommunstyrelsen beslutar vid flertalet tillfällen under året att samtliga nämnder ska arbeta aktivt för att minimera kostnader som är möjliga för att minska det prognostiserade negativa resultatet för året.

I samband med att kommunstyrelsen i november 2023 beslutade att kommundirektören, tillsammans med förvaltningar och nämnder, skyndsamt ska ta fram en handlingsplan med konsekvensbeskrivningar för en budget i balans beslutades att handlingsplanen ska vara genomgången och implementerad av nämnder för redovisning till kommunstyrelsen i mars 2024. Vi noterar i protokoll från styrelsens sammanträden att styrelsen erhållit löpande rapportering samt fattat beslut med utgångspunkt i samordningsuppdraget.

2024-01-30 § 5 samt **2024-02-27 §** godkände styrelsen delrapportering utifrån samordningsuppdraget. **2024-03-26 § 38** beslutade styrelsen att samtliga nämnder ska återrapportera sina beslutade åtgärdsplaner för en budget i balans till beredande kommunstyrelse i maj. De prioriterade horisontella åtgärderna ska återrapporteras med en risk- och konsekvensanalys. Styrelsen beslutade även att samtliga nämnder som har investeringsbudget ska genomföra en risk- och konsekvensanalys för att minimera år 2024:s investeringar samt för planen 2025-2027.

2024-04-30 § 54 beslutade styrelsen ett antal beslut rörande nämnderna, som exempelvis att samtliga nämnder ska arbeta aktivt för att minimera kostnader som är möjliga för att minska det prognostiserade negativa resultatet.

2024-05-28 § 78 beslutade styrelsen att samtliga nämnder ska återrapportera sina beslutade åtgärdsplaner för budget i balans på kommunstyrelsens sammanträde i september. Detta innefattade även att återrapportera hur mycket man uppskattar att de verkställda besluten kommer att resultera i under år 2024. Styrelsen uppmanade även sina egna verksamheter att fortsätta arbetet med att minimera kostnaderna (§ 79). Styrelsen erhöll även en slutrapportering avseende uppdraget för en budget i balans (§ 85). Styrelsen beslutade då att godkänna respektive förvaltningschefs vidtagna åtgärder för budget i balans. Respektive nämnds handlingsplan godkändes dock inte, då ytterligare politiska beslut behövs för att nå en budget i balans för år 2024. Utifrån detta beslutades att respektive nämnd ska återkomma och redovisa beslutade/icke beslutade

åtgärder för både en budget i balans 2024 och för åtgärder inför budget 2025, till styrelsens sammanträde i september.

Vid sammanträdet i maj beslutade styrelsen också (§ 86), med utgångspunkt i ett ledamotsinitiativ, om redovisning av effektiviseringar och besparingar samt genomförda åtgärder för en budget i balans inom socialnämndens verksamhetsområde. I beslutet framgår inte när rapportering ska ske, men vi noterar i protokoll från 2024-09-24 § 136 att en delrapportering skett vid kommunstyrelsens beredande 2024-09-10. Styrelsen beslutade samtidigt att en sammanställning av ledamotsinitiativet kommer att lyftas i samband med den ordinarie ekonomiska uppföljningen på kommunstyrelsen i november 2024. Vidare avslog styrelsen tilläggsförslaget om att socialnämnden skyndsamt och senast före nästa kommunstyrelsesammanträde ska redovisa alla frågeställningar som angavs i det bifallna ledamotsinitiativet, med hänvisning till det redan fattade beslutet om att nämnderna ska återkomma till kommunstyrelsen den 8 oktober 2024 och 22 oktober 2024 och redovisa förslag till budget i balans samt konsekvensanalys. Ledamotsinitiativet behandlades även 2024-11-26 § 200. Kommunstyrelsen beslutade då att ledamotsinitiativet är besvarat genom redovisade bilagor.

Med anledning av utökat antal avdelningar på en förskola finns behov av inköp av inventarier. Utifrån detta hanterade styrelsen **2024-06-18** § 109 ett ärende om ombudgetering från investeringsbudgeten från kommunstyrelsen till barn- och utbildningsnämnden. Styrelsen beslutade att återremittera ärendet till nämnden för att återkomma med underlag om investeringsbeloppet och hur man har jobbat med att återbruka inventarier. Vid samma sammanträde beslutades även (§ 126) att kostnaden om 185 000 kr för genomlysning av socialnämndens ekonomi hanteras av kommunstyrelsens planeringsreserv.

I enlighet med beslutet i maj (§ 78) erhöll styrelsen **2024-09-24** § 134 en delrapportering avseende budget i balans. Utifrån detta beslutade styrelsen att uppdra till nämnderna att till beredande kommunstyrelse i oktober redovisa samtliga av nämnden beslutade åtgärder för budget i balans. Uppdraget innefattade även att redovisa nämndens förslag till strukturella förändringar och dess konsekvenser av principiell beskaffenhet. Kommundirektören fick i uppdrag att tillsammans med förvaltningscheferna genomföra ytterligare åtgärder för en budget i balans. Dessa åtgärder ska redovisas vid samtliga resterande kommunstyrelsesammanträden under året. Vi noterar i efterföljande protokoll att det i ärendebeskrivningen listas vilka åtgärder som genomförts sedan 2024-09-24. Det handlar om exempelvis kostnadsstopp samt borttagande av julgåva till medarbetare och chefer.

Med utgångspunkt i beslutet som fattades i maj (§ 85) godkände styrelsen **2024-10-22** § 168 nämndernas redogörelse och uppmanade till fortsatt arbete för budget i balans. Vi har inom ramen för granskningen tagit del av ett underlag som visar på åtgärder som respektive nämnd/styrelse genomfört, ska genomföras vid ett senare tillfälle eller som nämnden valt att inte besluta om för åren 2024-2025. Samtidigt beslutades att

nämnderna löpande ska återkomma med rapportering till styrelsen avseende åtgärder för budget i balans.

I samband med styrelsens godkännande av delårsrapporten per augusti (§ 166) beslutades att anta åtgärder för att säkerställa grunduppdragen och kvaliteten, liksom att ta fram en åtgärdsplan för att återställa 2024 års underskott inom tre år. Vid sammanträdet beslutades även (§ 168) att uppmana nämnderna att fortsatt arbeta med åtgärder för budget i balans samt att nämnderna ska återkomma med rapportering till kommunstyrelsen.

I likhet med tidigare sammanträden beslutade styrelsen även **2024-11-26** § 187 att uppmana nämnderna att fortsatt arbeta med åtgärder för budget i balans samt att nämnderna ska återkomma med rapportering till kommunstyrelsen. Styrelsen föreslog även (§ 190) att fullmäktige beslutar att uppdra till samtliga nämnder att arbeta fram och verkställa en kommungemensam åtgärdsplan för budget i balans, till beredande kommunstyrelse i mars. Styrelsen beslutade även att ombudgetera 4,5 mnkr till inventarier för förskola (se § 109 från sammanträdet i juni).

Även **2024-12-17** § 213 uppmanade styrelsen nämnderna att fortsätta arbetet med åtgärder för budget i balans samt att löpande återkomma med rapportering. Styrelsen beslutade (§ 214) att remittera ett antal punkter rörande ekonomi i balans till kommunstyrelseförvaltningen, vilket bland annat innefattade att uppdra till kommundirektören att se över kommunens organisationsstruktur med hänsyn tagen till ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv. Delrapportering ska ske i april/maj 2025 och slutrapportering i september/oktober.

Bedömning

Sker uppföljning och dokumentation inom ramen för den ordinarie uppföljningsprocessen?

Ja.

Uppföljning sker i form av både månadsrapport samlat för kommunen samt inom ramen för särskilda ärenden rörande budget i balans.

Följs effekter upp månatligen?

Nej.

Helårsprognos lämnas per april, augusti och oktober. Det finns en sammanställning som visar på förväntade besparingar inom vissa områden för 2024 och 2025 för respektive nämnd. Av handlingarna kan vi inte utläsa att effekter följs upp löpande.

Följer kommunstyrelsen arbetet med handlingsplaner och vidtas åtgärder om de önskade effekterna inte uppnås?

Delvis.

Styrelsen följer löpande upp arbetet. Åtgärderna består dock främst i att uppmana nämnderna till fortsatt arbete för att minska kostnaderna (med hänsyn tagen till

grunduppdraget osv.). Detta har skett under större delen av året utan att ha gett någon större effekt på nämndernas arbete med åtgärder. Vissa åtgärder och uppdrag om utredningar har getts av nämnderna men det har inte gett någon större ekonomisk effekt på nämndernas ekonomi under 2024 eller inför 2025.

Styrelsen beslutade i maj att inte godkänna handlingsplanerna, då ytterligare politiska beslut behövs för att nå en budget i balans för år 2024. Detta följdes upp senare.

Styrelsen har bland annat beslutat om att ge kommundirektören i uppdrag att se över organisationsstrukturen.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Lindesbergs kommun genomfört en granskning. Granskningen syftar till att bedöma om kommunstyrelsen och nämnderna säkerställer att ändamålsenliga åtgärder vidtas för att nå en ekonomi i balans.

De båda nämnderna har under året vidtagit en del, men långt ifrån tillräckliga, åtgärder för att nå en ekonomi i balans. Kommunstyrelsen har följt arbetet löpande under året och vid upprepade tillfällen uppmanat nämnderna att vidta åtgärder för en ekonomi i balans och att återrapportera åtgärder till kommunstyrelsen. För barn- och utbildningsnämnden förbättras prognosen och även det faktiska utfallet något under året. Utfallet blev drygt 3 mnkr bättre än årets första prognos. För socialnämnden sker en avsevärd försämring av prognosen sommaren 2024 och utfallet blir knappt 14 mnkr sämre än årets första prognos..

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att

- barn- och utbildningsnämnden **inte helt** säkerställt att ändamålsenliga åtgärder vidtas för att nå en ekonomi i balans
- socialnämnden **ej** säkerställt att ändamålsenliga åtgärder vidtas för att nå en ekonomi i balans
- kommunstyrelsen **inte helt** säkerställt att ändamålsenliga åtgärder vidtas för att nå en ekonomi i balans

Rekommendationer

- Mot bakgrund av Barn- och utbildningsnämndens ekonomiska situation behöver nämnden säkerställa att det sker en månatlig uppföljning av ekonomin som presenteras för nämnden.
- Barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden behöver säkerställa att tillräckliga åtgärder för en ekonomi i balans beslutas och verkställs. I nuläget är det alltför få åtgärder beslutade och genomförda för att en ekonomi i balans ska kunna uppnås. Nämnderna behöver stärka sitt politiska ansvarstagande och fatta tydliga beslut om åtgärder istället för att som socialnämnden löpande uppmana förvaltningen att vidta åtgärder.
- I de fall barn- och utbildningsnämnden eller socialnämnden bedömer att det inte är möjligt att vidta de åtgärder som behövs för att nå en ekonomi i balans behöver nämnden på ett tydligt sätt lyfta denna fråga till kommunfullmäktige.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning
1. Har nämnden fastställt handlingsplan enligt kommunstyrelsens uppdrag?	Barn- och utbildningsnämnden Ja. Nämnden godkände i maj 2024 en plan för budget i balans.
	Socialnämnden Nej. Vi har inte kunnat identifiera att socialnämnden har fastställt en handlingsplan. Det redovisas dock löpande utifrån handlingsplan under året. Av tertiär rapport 1 framgår att förvaltningen har arbetat fram en handlingsplan för att på lång sikt arbeta fram en budget i balans. Förvaltningen ser inte att denna handlingsplan är tillräcklig för att få en budget i balans innevarande år.
2. Sker uppföljning och dokumentation inom ramen för den ordinarie uppföljningsprocessen?	Barn- och utbildningsnämnden Delvis. Uppföljning har skett i såväl ordinarie uppföljningsprocess samt som ett eget ärende kring handlingsplanen. Vi noterar dock att uppföljning för flera månader inte presenterats för nämnden. Detta är en brist.
	Socialnämnden Ja. Nämnden godkänner löpande under året månadsuppföljningar/ekonomiska lägesrapporter. Därutöver sker löpande uppföljning inom ramen för särskilt ärende avseende budget i balans. Av handlingarna framgår att nämnden återkommande uppmanar samtliga verksamheter att fortsätta jobba för en budget i balans.
	Kommunstyrelsen Ja. Uppföljning sker i form av både månadsrapporter för kommunstyrelseförvaltningen och samlat för kommunen, samt inom ramen för särskilda

	ärenden rörande budget i balans.	
3. Följs effekter upp månatligen?	<p>Barn- och utbildningsnämnden</p> <p>Nej.</p> <p>I protokoll/månadsrapporter framgår vilka åtgärde som vidtagits, men inte helt tydligt vilka effekter de fått. Vid flera tillfällen konstateras att åtgärderna inte kommer att räcka för att nå en budget i balans. Förväntade effekter framgår till viss del i ett underlag som vi tagit del av, men inte de verkställda effekterna.</p>	
	<p>Socialnämnden</p> <p>Nej.</p> <p>I protokoll/månadsrapporter framgår vilka åtgärde som vidtagits, men inte helt tydligt vilka effekter de fått. Vid flera tillfällen konstateras att åtgärderna inte kommer att räcka för att nå en budget i balans. Förväntade effekter framgår till viss del i ett underlag som vi tagit del av, men inte de verkställda effekterna.</p>	
	<p>Kommunstyrelsen</p> <p>Nej.</p> <p>Helårsprognos lämnas per april, augusti och oktober. Det finns en sammanställning som visar på förväntade besparingar inom vissa områden för 2024 och 2025 för respektive nämnd. Av handlingarna kan vi inte utläsa att effekter följs upp löpande.</p>	
4. Justeras handlingsplanerna om de inte når de önskade effekterna?	<p>Barn- och utbildningsnämnden</p> <p>Delvis.</p> <p>Det framgår inte av de dokument vi granskat att handlingsplanen justeras om önskade effekter inte nås. Under året har nämnden dock gett kompletterande uppdrag, exempelvis rörande utredning av förskole- och skolstruktur. Det har dock inte getts uppdrag eller fattats beslut som gett någon större effekt på kostnaderna för 2024. Det finns fortfarande inte konkretiserade åtgärder som kan ge en ekonomi i balans, även om olika åtgärder är under utredning.</p>	

Socialnämnden

Delvis.

I protokoll/månadsrapporter framgår vilka åtgärde som vidtagits, men inte helt tydligt vilka effekter de fått. Vid flera tillfällen konstateras att åtgärderna inte kommer att räcka för att nå en budget i balans. Förväntade effekter framgår till viss del i ett underlag som vi tagit del av, men inte de verkställda effekterna.

5. Följer kommunstyrelsen arbetet med handlingsplaner och vidtas åtgärder om de önskade effekterna inte uppnås?

Kommunstyrelsen

Delvis.

Styrelsen följer löpande upp arbetet. Åtgärderna består dock främst i att uppmana nämnderna till fortsatt arbete för att minska kostnaderna (med hänsyn tagen till grunduppdraget osv.). Detta har skett under större delen av året utan att ha gett någon större effekt på nämndernas arbete med åtgärder. Vissa åtgärder och uppdrag om utredningar har getts av nämnderna men det har inte gett någon större ekonomisk effekt på nämndernas ekonomi under 2024 eller inför 2025.

Styrelsen beslutade i maj att inte godkänna handlingsplanerna, då ytterligare politiska beslut behövs för att nå en budget i balans för år 2024. Detta följdes upp senare.

Styrelsen har bland annat beslutat om att ge kommundirektören i uppdrag att se över organisationsstrukturen.

2025-03-06

Petra Ribba

Marie Lindblad

Uppdragsledare och kvalitetssäkrare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Lindesbergs kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 5 november 2024. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.